

ПРОЛОГ

Понеділок, 24 травня 2010

Саманта Бойд пірнула попід хисткою поліційною загорожею і мимохіть поглянула на статую Феміди, встановлену на будівлі Олд-Бейлі¹. Хоча скрізь вона поставала як уособлення сили й непохитності, нині Саманта побачила її інакшою: розчарована жінка, котра стоїть на краю даху й у відчаї ладна кинутися вниз на тротуар. У всьому світі зображають її з пов'язкою на очах, однаке тут цієї традиції не дотрималися: «сліпе правосуддя» — наївна ідея, особливо якщо справа стосується расизму та продажності поліції.

Усі довколишні вулиці та станції метро перекрили через юрби журналістів, які облаштувалися тут, перетворивши завжди людний центр Лондона на безглузде середньокласове селище. Тротуари були засмічені порожніми коробками від їжі з логотипами «Marks & Spencer»² та «Pret a Manger»³. Дизайнерські спальні мішки згортали під дзиччання електробритв, а те, що в одного із чоловіків була із собою непримітна дорожня праска, свідчило, що він спав у своїй єдиній сорочці та краватці.

Коли Саманта пробиралася крізь натовп, їй було не по собі. За ті шість хвилин, що вона йшла від станції «Чансері-лейн», жінка спітніла, а її світло-платинове волосся вибилосся з-під

¹ Old Bailey, London's Central Criminal Court — Олд-Бейлі, Лондонський центральний карний суд. (*Тут і далі прим. пер., якщо не зазначено інше.*)

² «Marks & Spencer» — торговельно-розважальні комплекси з продуктовими супермаркетами, кафе, розважальними закладами.

³ «Pret a Manger» — мережа магазинів швидкого харчування у Великій Британії.

шпильок, якими вона марно намагалася його приколоти в спробі змінити зовнішність. На початку судового слухання преса вважала цей випадок справою одного дня. Тепер же, на сорок шостий день, Саманту вже впізнавали репортери чи не всіх відомих газет світу. Їй навіть довелося телефонувати до поліції, коли один з надміру настирливих журналістів простежив за нею, коли вона поверталася додому до Кенсінгтону і, зайшовши на її власність, відмовлявся її полишити. Нині, вирішивши уникати будь-якої небажаної уваги, вона опустила голову й пішла далі.

Перехрестя Ньюгейт-стріт перетинали дві звивисті вервечки людей, які з'явилися внаслідок того, що на одному боці вулиці бракувало туалетів, а на другому — розташовувався «Старбакс»¹. Улившись у нескінченний потік, що циркулював між цими двома пунктами, Саманта відійшла вбік до поліціантів, які охороняли спокійніший вхід до судових зал. Коли вона випадково опинилася в кадрі однієї з десятків камер, що були тут, маленька жіночка розгнівано вилаялася на неї японською.

«Останній день, — нагадала собі Саманта, полишаючи незрозумілий потік лайки за спиною, — іще вісім годин, а потім життя знову стане нормальним».

Перед тим, як пропустити її всередину, незнайомий поліціант біля дверей надто ретельно оглянув Самантину перепустку, а після цього вже така знайома їй процедура: замикання всіх особистих речей, а під час проходження металодетектора пояснення, що вона фізично не може зняти обручку, під час обшуку хвилювання про сліди від поту, а далі прогулянка безликими коридорами, аби приєднатися до інших одинадцяти присяжних за чашкою ледь теплої розчинної кави.

Через безпрецедентну увагу світової преси до суду та випадок з переслідуванням у Самантиному будинку було прийнято рішення ізолювати присяжних. Після майже двох місяців щоденного спілкування короткі ранкові розмови головним

¹ «Starbucks» — мережа кав'ярень.

чином стосувалися скарг на незручні готельні ліжка, одноманітність вечірнього меню та ремствування на відсутність того, за чим люди сумували найбільше: дружин, дітей, телефіналу сезону «Загублених».

Коли судовий пристав нарешті прийшов, аби забрати присяжних, запанувала напружена тиша, яку намагалися приховати за буденним базіканням. Старшина, літній чоловік на прізвище Стенлі, якого вочевидь призначили лише завдяки схожості з Гендальфом¹, повільно підвівся і вивів їх з кімнати.

Можливо, це була найвідоміша у світі зала суду. Перша зала призначалася лише для найсерйозніших кримінальних випадків. Саме в цій кімнаті, щоб відповісти за свої гріхи, посеред трибуни стояли такі жахливі знаменитості, як Кріппен², Саткліф³ та Денніс Нільсен⁴. Крізь велике матове вікно згори струменіло тьмяне світло, підсвічуючи темні дерев'яні панелі та зелену шкіряну оббивку крісел.

Саманта зайняла своє звичне місце в першому ряду — найближче до лави підсудних. Вона зрозуміла, що одягла, напевно, закоротку білу сукню, одну з тих, що були пошиті за її власним дизайном. На велике розчарування хтивого старигана, який майже затоптав когось іще першого дня, кваплячись сісти поруч із нею, Саманта поклала на коліна інструкції для присяжних.

На відміну від усіх відомих зал суду, котрі показують в американських кінофільмах, де стильно одягнений підсудний сидить за столом поруч зі своїм адвокатом, обвинувачені в Центральному суді мали зіткнутися з моторошною кімнатою

¹ Гендальф — архетиповий мудрий чарівник, традиційна постать у знайомій Дж. Р. Р. Толкіну скандинавській і британській міфології. Один із центральних персонажів у творах Дж. Р. Р. Толкіна. (*Прим. ред.*)

² Гоулі Гарві Кріппен — більше знаний як Доктор Кріппен, американський лікар-гомеопат, підозрюваний в одній з найвідоміших справ (про вбивство) у криміналістиці ХХ ст. Перший злочинець, якого вдалося затримати за допомогою радіозв'язку.

³ Пітер Саткліф — британський серійний убивця.

⁴ Денніс Нільсен — британський серійний убивця, котрий за п'ять років своєї злочинної діяльності позбавив життя 15 людей.

наодинці. Лаву підсудних оточували захисні скляні екрани — ще одне нагадування про те, що той, хто перебував усередині, був надзвичайно небезпечним для решти людей у кімнаті.

Винний, аж доки не буде доведено протилежного.

Точно навпроти лави підсудних, зліва від Саманти, було крісло судді. Позаду єдиного місця в центрі, яке залишалося вільним упродовж усього судового засідання, з герба Великої Британії¹ звисав меч із золотим руков'ям. Судовий секретар, представники захисту та обвинувачення сиділи в центрі кімнати, а балкон для глядачів навпроти дальньої стіни переповнювали палкі спостерігачі із затуманеним поглядом, які навіть розмістили на вулиці наметове містечко, щоби зберегти за собою місця на підсумковому слуханні цієї виняткової справи. На непримітних лавках під балконом сиділи ті, хто був хоч якоюсь мірою причетний до судового слухання: запрошені адвокатами експерти, яким зрештою так і не надали слова, численні судові працівники і, звісно ж, у самісінькому центрі — детектив Натан Вульф, офіцер із правом здійснювати арешти.

Вульф був присутній на кожному із сорока шести судових засідань. Упродовж незліченних годин зі свого непомітного місця біля виходу він з байдужим виразом обличчя пильно дивився на лаву підсудних. Вульф мав гарну статуру, обвітрене обличчя, глибокі блакитні очі. Складалося враження, що йому ледь за сорок. Саманта подумала про те, що, напевно, якби не постійне недосипання впродовж місяців і не тягар мовби всього світу, що звалився йому на плечі, він виглядав би значно привабливішим, хоча, якщо справедливо визнати, то він і так був привабливим.

Палій, як охрестила його преса, став найпліднішим серійним убивцею Лондона за всю його історію. Двадцять сім жертв за двадцять сім днів. Кожна жертва була повією віком від п'ятнадцяти до шістнадцяти років. А ще більше уваги до цієї справи привертало недостовірне інформування населення

¹ The Royal Coat of Arms (англ.) — офіційна назва герба Великої Британії.

про жорстокі реалії міських вулиць. Більшість жертв знаходили, коли вони ще були охоплені вогнем, — спалені заживо під впливом сильної дози заспокійливого, і пекельне полум'я знищувало будь-які можливі докази. Однак потім убивства різко припинилися, залишивши поліцію борсатися в цих справах без жодного реального підозрюваного. Упродовж усього розслідування міську поліцію Лондона вцент розкритикували за те, що вона допустила смерть невинних, по суті ще дітей, але потім, через вісімнадцять днів після останнього вбивства, детектив Вульф таки здійснив арешт.

Чоловік на лаві підсудних — Нагіб Халід, пакистанець із британським громадянством, мусульманин, який працював столичним таксистом. Він жив самотником і мав за плечима незначні проблеми із законом, пов'язані з підпалами. Аналіз ДНК, який пов'язав трьох жертв із сидінням у таксі Халіда, разом з переконливими доказами детектива Вульфа мали б зробити слухання легким, однак на п'ятий день справа почала тріщати по швах.

Алібі Халіда суперечило свідченням, які Вульф і його команда отримали під час спостереження за підозрюваним. З'явилися також і звинувачення в словесних образах та залякуванні Халіда, поки той був під арештом. Суперечливі висновки судово-медичної експертизи свідчили, що обгорілі матеріали з ДНК не можуть слугувати надійним доказом, а потім голова професійного відділу міської поліції Лондона представила листа, який привернув її увагу. У листі від анонімного колеги, написаному лише за кілька днів до останнього вбивства, йшлося про занепокоєння станом психіки детектива Вульфа та його поведінкою в цій справі. Автор висловлював припущення, що Вульф став «одержимим», «упав у відчай», а також пропонував негайно відсторонити його від справи.

Найгучніша історія у світі несподівано стала ще відомішою. Поліцію звинуватили в тому, що Халіда просто зробили зручним цапом-відбувайлом, аби приховати власний провал. І головний комісар, і його заступники змушені були піти у відставку через жахливе спотворення ситуації, яке відбувалося

на їхніх очах, а таблоїди рясніли скандальними історіями про осоромленого детектива: Вульфа підозрювали в зловживанні алкоголем та схильності до насильства, що призвело до його розлучення. На якомусь етапі зарозумілій адвокатці Халіда зробили зауваження за пропозицію, щоб Вульф та її клієнт помінялися місцями. Упродовж усіх судових слухань Нагіб Халід розгублено спостерігав за виставою, яка розгорталася перед ним, жодного разу не виказавши ані сліду вдоволеної усмішки, перетворившись із демона на жертву.

Вирішальне слухання пройшло так, як і очікували. Сторонам захисту та обвинувачення надали змогу виголосити ключове слово, а потім головний суддя дав настанови присяжним: короткий підсумок обмежених доказів, які все ще вважали переконливими, а також свої поради, зважаючи на заплутаність закону. Потім присяжним дозволили піти, щоб визначитися з вердиктом, і їх провели поза трибуною для свідків до окремої, прозаїчно обставленої кімнати в уже знайомій темі поєднання дерева та зеленого кольору. Понад чотири з половиною години дванадцяттеро присяжних за великим дерев'яним столом сперечалися про вердикт.

Саманта вирішила, як саме голосуватиме, ще багато тижнів тому, і її неабияк здивувало те, що думки решти присяжних так кардинально розділилися. Вона ніколи не дозволяла думці загалу впливати на власні рішення і втішала себе цим, хоча жінка лише зраділа б, якби її голос не долив іще більше пального у вогонь піару, який тепер оточував її магазин — засіб заробітку та радості у житті. Знову й знову повторювалися ті самі аргументи. Потім хтось згадав про свідчення детектива Вульфа й розізлився, коли йому повторили вже всоте, що вони були неприйнятними й саме тому їх і не брали до уваги.

Час від часу Стенлі закликав до голосування, після якого судді через пристава передавали записку зі словами, що вони й досі не дійшли одностайного рішення. З кожним наступним голосуванням під тиском зростаючої більшості здавалася ще одна людина, аж доки за лічені хвилини до п'ятої вони змогли досягнути більшості десяти до двох, які були в меншості.

Стенлі неохоче передав приставу записку з таким рішенням, і вже за десять хвилин чоловік повернувся, щоб супроводжувати присяжних до судової зали.

Коли Саманта поверталася на своє місце біля лави підсудних, то відчувала на собі погляд кожної пари очей. У кімнаті було тихо, і жінку дратував і бентежив кожний її крок на височенних підборах, бо стукіт відлунювався кімнатою. На щастя, коли всі дванадцяттеро присяжних одночасно займали свої місця, його перекрив скрип підлоги, заглушивши її порівняно незначне порушення тиші.

Вона бачила, як надто нетерплячі присутні, замість того аби зачекати на офіційний вирок, намагалися зчитати вираз її обличчя, і насолоджувалася цим. Ця кімната «вчених» людей, які бундючно проходжувалися у своїх перуках і мантиях, приносила їй та іншим присяжним поблажливе задоволення, адже всі вони тепер покладалися на милість присяжних. Саманті довелося приховати усмішку. Жінка почувалася, немов дитина, яка знала якусь заборонену таємницю і водночас не могла нікому про неї розповісти.

— Підсудний, підведіться, будь ласка, — порушуючи тишу, виголосив секретар.

На лаві підсудних Нагіб Халід невпевнено звівся на ноги.

— Старшина присяжних, підведіться, будь ласка.

Наприкінці Самантиного ряду підвівся Стенлі.

— Ви дійшли одностайного вердикту?

— Ні, — Стенлі затнувся, відповівши майже нечутно.

Саманта закотила очі, коли він тричі швидко кашлянув, прочищаючи горло.

— Ні, — Стенлі майже закричав.

— Ви досягли вироку з переконливою більшістю?

— Досягли. — Стенлі здригнувся і продовжив: — Вибачте... Так.

Секретар глянув на суддю, і той кивнув, схвалюючи голосування більшості.

— Присяжні, ви визнаєте Нагіба Халіда винним чи невинним у двадцяти семи вбивствах?

Саманта усвідомила, що затамувала подих, навіть попри те, що й так знала відповідь. Кілька стільців скрипнули в унісон, коли вперед нахилилися спрагли до рішення присутні.

— Невинним.

Зацікавлена його реакцією, Саманта глянула на Халіда. Він закрив обличчя долонями й аж тремтів від полегшення.

Та потім почувлися перші панічні викрики.

Ще до того, як охорона встигла вчасно зреагувати, детектив Вульф блискавично подолав відстань, яка відділяла його від лави підсудних, і витягнув Халіда через скляну перегородку. А коли той невдало приземлився на підлогу й Вульф несамото накинувся на нього, пролунав його приглушений крик. Ударами ніг Вульф ламав Халіду ребра, а від сили нападу на руках детектива потріскалася шкіра.

Десь залунав сигнал тривоги.

Вульфу вдарили в обличчя, і він відчув смак крові, а коли відступив до присяжних, то вривався в жінку, яка стояла найближче, збивши її з ніг. Щоб утриматися на ногах, йому знадобилося кілька секунд, і за цей час простір між ним та понівеченим тілом біля підніжжя лави підсудних заповнили кілька поліціантів.

Вульф вилаявся, похитнувся вперед і відчув, як, утримуючи від падіння, його схопили сильні руки, а потім силоміць змусили стати навколішки й зрештою поклали на підлогу. Він важко вдихнув пил підлоги, огорнутий запахами поту й поліролі, спостерігаючи за тим, як один з пошкоджених поліцейських кийків скочується в порожнечу в дерев'яних панелях позаду Халіда.

Здавалося, він був мертвий, однак Вульф мав переконатись у цьому.

З останньою хвилиною адреналіну він вирвався і підповз до нерухомого чоловіка. Там, де кров уже просочилася крізь дешеву тканину в'язничної роби, його тіло вкривали темно-червоні плями. Вульф потягнувся рукою до важкої зброї, схопився пальцями за холодний метал. Уже заніс його над головою Халіда, але раптовий сильний поштовх перекинув його на спину. Дезорієнтований, Вульф міг лише спостерігати

за тим, як охоронець біля лави підсудних знову замахнувся, розтросуючи його зап'ясток іще одним сильним ударом.

З того моменту, як прозвучало слово вироку «Невинний», минуло заледве двадцять секунд, однак, почувши металевий стукіт по дереву, Вульф уже знав, що це кінець. Він молився лише про те, що встиг зробити достатньо.

Люди галасували й квапилися до виходів, але потік поліціантів заганяв їх назад. Шокована, Саманта просто сиділа на підлозі й дивилася кудись у простір, не помічаючи, що події розгорталися лише на віддалі метра від неї. Нарешті хтось узяв її під руку, потягнув до себе й допоміг підвестися, а потім швидко вивів з кімнати. Той, хто допомагав Саманті, кричав їй щось, та, здавалося, слова не досягали її. Жінка чула лише приглушений сигнал тривоги. Вона підсковзнула на підлозі у великій залі й відчула, що коліном вцілила собі в голову. Біль з'явився не відразу, але вона впала на чорно-білий сицилійський мармур, розгублено витріщившись на витіюватий купол, що височів на віддалі шістдесяти семи футів над нею, ліпнину, прикрашені вікна й фрески.

Щойно натовп пройшов, рятівник Саманти допоміг їй устати, і перед тим, як знову повернутися до зали, відвів її якомога далі до головного виходу, яким уже не користувалися. Величезні дерев'яні двері та чорні ворота були широко відчинені, небо — затягнуте хмарами. Тепер уже сама Саманта вийшла надвір.

Фото не могло бути ідеальнішим, навіть якби вона позувала: прекрасна присяжна в білому, забризкана кров'ю, переможена, стояла біля підніжжя кам'яної скульптури Феміди та зловісного янгола-охоронця, неначе смерть, із голови до п'ят закутаного у важку мантію, який готувався передати на небеса безкінечний перелік гріхів своїх підопічних.

Саманта відвернулася від спраглого до розповідей гурту журналістів та їхнього сліпучого світла. У спалахах сотень фотокамер вона помітила слова, що були викарбувані на камені трохи вище, над чотирма окремими кам'яними колонами, які неначе підтримували їхню метафоричну вагу:

«Захищай невинних і карай грішників».

Прочитавши ці слова, Саманта приглушила в собі відчуття, що якимось чином не впоралася, адже чи могла вона щиро стверджувати, що мала таку ж непохитну впевненість у невинності Халіда, як той детектив, переконаний у протилежному? Коли Саманта зрештою знову глянула на янгола в каптурі, то вже знала, що потрапила до його списку.

Їй щойно ухвалили вирок.

ЧОТИРИ РОКИ ПО ТОМУ...

РОЗДІЛ 1

Субота, 28 червня, 2014
[3:50]

Вульф наосліп шукав свого мобільника, який на поверхні ламінованої підлоги з кожним поштовхом вібросигналу відсувався все далі. У темряві почали поступово проступати незнайомі обриси його нового помешкання. Коли він сповзав по матрацу, щоб дістатися до телефону, до його тіла липло просякнуте потом простирadlo.

— Вульф, — відповів він, зітхнувши з полегшенням, коли нарешті зміг намацати на стіні бажане — вимикач.

— Це Сіммонс.

Вульф увімкнув світло й важко зітхнув, коли слабке жовтувате освітлення нагадало йому про те, де він перебував, і борючись зі спокусою покласти слухавку. У крихітній кімнатці було чотири стіни, потертий двоспальний матрац на підлозі та одна-однісінька лампочка. Через його домовласника, котрий і досі не забрав ключа для відчинення вікон у попереднього мешканця, у цій тісній коробці було душно. Зазвичай для Лондона це не проблема, однак Вульф примудрився переїхати саме під час одного з нехарактерних для Англії спекотних періодів, який затягнувся вже майже на два тижні.

— Здається, ти не надто радий мене чути, — промовив Сіммонс.

— Котра година? — позіхнув Вульф.

— За десять хвилин четверта ранку.

— Хіба в мене не вихідний?

— Уже ні. Ти потрібен мені на місці злочину.

— Поруч із твоїм столом? — запитав Вульф, жартуючи лише наполовину, тому що жодного разу не бачив, щоб його шеф покидав офіс.

— Дуже смішно. Цього разу вони витягли й мене.

— Усе аж так погано?

Перед тим, як Сіммонс відповів, на іншому кінці лінії запала тиша.

— Досить погано. Ручку маєш?

Вульф запорпався в одній зі складених біля дверей коробок і знайшов ручку, щоб нашкрябати адресу на тильному боці долоні.

— Гарзд. Продовжуй.

Боковим зором він помітив спалахи відблисків світла на кухонній шафці.

— Квартира 108... — почав Сіммонс.

Коли Вульф пройшов на жалюгідно обставлену кухню, його засліпили блакитні спалахи з маленького вікна.

— ...Трінті-Тауерз... — продовжував Сіммонс, і коли Вульф визирнув через вікно, то побачив десятки поліційних машин та евакуйованих мешканців із житлового будинку навпроти.

— Гіббард-роуд, Кентіш-Таун? — перебив Вульф.

— Гм... Як у біса ти про це дізнався?

— Я ж детектив.

— А ще ти можеш бути нашим першим підозрюваним. Спускайся.

— Спускайся. Мені лише потрібно... — Вульф замовк, усвідомивши, що Сіммонс уже поклав слухавку.

Поміж уривчастих блакитних спалахів він помітив рівномірне помаранчеве світло, що струменіло від пральної машини, і згадав, що перед тим, як лягти спати, поклав туди робочий одяг. Вульф глянув на десятки однакових картонних коробок, акуратно складених уздовж стіни.

— От же лайно.

* * *

Уже за п'ять хвилин Вульф проштовхувався крізь натовп зівак, які зібралися навколо будівлі. Він підійшов до поліціанта й показав документи, очікуючи, що його відразу пропустять за відгороджувальну стрічку, однак молодий поліціант вихопив

посвідчення з його рук і почав уважно його роздивлятися, скептично поглядаючи на імпозантного чоловіка, убраного в шорти для плавання та вигорілу футболку з туру «Бережи віру», який ще в 1993 році здійснила група «Bon Jovi».

— Офіцер Вульф? — із сумнівом запитав поліціант.

— Детектив Вульф.

— Той самий Вульф... який улаштував бійню в залі суду?

— Це вимовляється як «Натан»... Дозволите? — Вульф жестом указав на житловий будинок.

Молодик віддав Вулфу документи й підняв стрічку, пропускаючи його.

— Вас провести? — запитав він.

Вульф опустил погляд на свої квітчасті шорти, голі коліна та робочі черевики.

— Знаєш що? Гадаю, я чудово впораюся й сам.

Поліціант посміхнувся.

— П'ятий поверх, — сказав він Вулфу, — і будьте обережні, підіймаючись туди самі, — район-то поганенький.

Вульф іще раз важко зітхнув і пішов до дверей, помахавши над головою своїм посвідченням, навіть сам не до кінця розуміючи, що мав означати цей його жест. Він зайшов до коридору, де пахло відбілювачем, і попрямував до ліфта. Для третього та шостого поверхів бракувало кнопок, а на залишках контрольної панелі засохла якась коричнева рідина. Застосувавши всі свої детективні знання, аби зрозуміти, чи було то лайно, чи іржа, чи кока-кола, щоб натиснути кнопку, Вульф усе-таки скористався краєм своєї футболки із зображенням на ній обличчям Річі Самбори¹.

Свого часу він побував у сотнях таких самих ліфтів, які були встановлені муніципалітетами по всій країні й виглядали як цільні металеві коробки. У них не було ані покриття на підлозі, ані дзеркал, ані світильників, що виступали б назовні, чи ще якихось пристосувань. Абсолютно нічого, що мешканці-

¹ Richie Sambora — американський гітарист, автор пісень, відомий як колишній гітарист американського рокгурту «Bon Jovi».